

ALS EEN STER IS HIJ VERSCHENEN

Proza en poëzie voor advent en kerst

André F. Troost

KokBoekencentrum

www.kokboekencentrum.nl

Ontwerp omslag: Flashworks, Kampen
Vormgeving binnenwerk: Gewoon Geertje

ISBN 978 90 239 5564 1

ISBN e-book 978 90 239 5625 9

NUR 713

© 2018 Uitgeverij Boekencentrum, Utrecht

Tenzij anders vermeld, zijn de aanhalingen uit de Bijbel overgenomen uit de Nieuwe Bijbel Vertaling (NBV), uitgegeven door het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ALS EEN STER IS HIJ VERSCHENEN

Ik heb een ster ontdekt! Een eeuwenoude ster. Dat is merkwaardig, want de meeste mensen ontdekken een nieuwe ster. Het is bovendien merkwaardig omdat het hier niet om een rijzende ster gaat, maar om een dälende, een *vallende* ster.

De vallende ster die ik op het oog heb, heet Jezus.

In de loop van de jaren heb ik me laten wijsmaken dat Jezus een rijzende ster zou zijn. Een Joodse jongen, geboren in Betlehem. Jezus werd rabbi. Een heel bijzondere rabbi. Hij genas zieken, Hij dreef demonen uit. Men vertelde zelfs van Hem dat Hij doden opwekte. Hij verkondigde dat het koninkrijk van God nu wel erg dichtbij gekomen was.

‘Een prettige profeet!’ zeiden de volwassenen.

‘Een leuke leraar!’ zeiden de kinderen.

‘Een rijzende ster!’ riepen ze allemaal.

Dat verhaal is de wereld in gegaan, tot op de dag van vandaag: Jezus is een bijzonder kind – en dat is ’ie. Jezus is echt een ster!

Jezus, een succesvolle, rijzende ster? Jezus, de Joodse jongen, die de hele wereld wint voor de God van Israël?

Ja, zo zou je het kunnen zien. Het is nog een mooie gedachte ook... Maar is dat het enige wat je over Hem vertellen kunt? Is het verhaal van Jezus alleen maar het succesverhaal van een Joodse jongen die ondanks een beetje tegenwerking dan toch maar de hele wereld voor zich inneemt: Jezus, die rijzende Davidster?

Ik heb een ster ontdekt. Een oude ster: Jezus, de dálende ster van Betlehem. Ik was het bijna vergeten... Ik was bijna gaan geloven dat Jezus niet méér was dan alleen een sympathieke, succesrijke Joodse jongen, een goede gids, een lichtende leraar, een ster voor de volken.

Maar ik heb mijn bijbel weer eens gepakt, en ik heb nog eens heel aandachtig gelezen wat evangelisten en apostelen over Hem schrijven.

Ze doen dat allemaal met hun eigen accent. De een legt de nadruk op Jezus' menselijkheid, de ander op Jezus' goddelijkheid. Maar over één ding zijn ze het allemaal eens: Jezus is veel meer dan een omhooggevallen rabbi. Jezus is de Zoon van de mensen, de bijzondere Zoon van David, de unieke Bode van de Eeuwige, zijn evenbeeld – een pláátje, een prentje, een print van God.

Zeker, Jezus moest 'gehoorzaamheid leren'. Maar die gehoorzaamheid hééft Hij ook geleerd. Volkomen gehoorzaam aan zijn Vader was Hij trouw aan de Thora. Hij was *de* Rechtvaardige bij uitstek.

Lucas vertelt dat Hij als twaalfjarige jongen naar de tempel in Jeruzalem ging en daarna groeide in goedheid, 'toenam in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen'. In Hem kwam de hemel naar onze aarde. Jezus, de dálende ster!

En nu ben ik precies bij wat ik eigenlijk zeggen wilde. Jezus was juist helemaal geen rijzende ster! Jezus was een *val-*

lende ster. Hij kwam bij God vandaan. Als het evenbeeld van Gods liefde sluimerde Hij als het ware in Gods gedachten. Hij bestond al voordat Hij geboren werd, bij God.

En kerst wil zeggen: nu valt de ster! Nu kan God zich niet meer inhouden: het Hoge Woord moet eruit! Jezus, de Heer, redt. Hij is Immanuël, God bij de mensen.

Kerst, dat is: er valt een licht uit de hemel, naar de aarde toe. God maakt zich klein, God gaat door de knieën, God 'buigt zich over het bestaan van hen die door de diepte gaan. Geeft onze God de ere!'

Hoe het met die ster verder gegaan is? Hij is na zijn verschijning kleiner en kleiner geworden.

Ze hebben Hem – om een lang verhaal kort te maken – uiteindelijk zelfs onzichtbaar gemaakt. Ze hebben zijn licht gedooft.

Zij? Wij! Wij hebben Hem in de aarde weggestopt, die dalende ster van Betlehem. En zo was de Ster van David bij de doden!

Zo heeft Hij zelfs in het aardeduister zijn licht laten schijnen – opdat doden herleven zouden.

Vanaf dat moment is zijn ster gaan rijzen: Pasen, verrijzenis uit de dood! Als een licht is zijn ster gaan stralen: over Israël, over de volken, over heel de wereld.

Noem mij één werelddeel, noem mij één land waarin het licht van deze Ster nog niet scheen. Niet lang zal het duren, dan geldt dat zijn licht zelfs de donkerste uithoek heeft bereikt.

Jezus, de ster van David. Waarom is Hij uit de hemel gedaald? Waarom is zijn licht na Pasen verrezen?

Omdat Hij de wereld bevrijden wil. Hij komt als de Grote Bevrijder ons redden uit de hand van wie ons haten.

Dus als een soort superpresident, een ideaal-generaal? Nee, Hij komt als licht: hartverwarmend, hoopgevend, moed schenkend. Hij komt als voorproef van Gods toekomst, waarin alle tranen worden afgewist. Hij komt als aarzelend morgenlicht, als veelbelovende dageraad. Hij komt als een licht dat verdwaalden op de levenszee veilig naar de haven leidt.

Ik heb een ster ontdekt. Een eeuwenoude, maar altijd weer nieuwe ster. Van Hem zong Luther al:

*Gij daalt van de Vader neer,
tot de Vader keert Gij weer,
die de hel zijt doorgestaan
en hemelwaarts opgestaan.*

*Uw kribbe blinkt in de nacht
met een ongekende pracht.
Het geloof leeft in dat licht
waarvoor al het duister zwicht.*

Kerst – we vieren het feest van een Ster die straalde omdat Hij dáálde...

ALS EEN STER IS HIJ VERSCHENEN

Als een ster is Hij verschenen,
als een vlam van lange duur;
laat geen mens ter wereld menen:
heden slaat mijn laatste uur!
Soms onzichtbaar, nooit verdwenen:
licht van boven, hemels vuur.

Als een ster is Hij verschenen,
als een lichtpunt in de nacht,
die ons bijstand zal verlenen –
wie verdwaalt, wordt thuisgebracht.
Soms onzichtbaar, nooit verdwenen:
licht dat naar de morgen lacht.

Als een ster is Hij verschenen,
als een stormlamp in de dood;
om te troosten al wie wenen,
schenkt Hij wijn en breekt Hij brood.
Soms onzichtbaar, nooit verdwenen:
licht als dageraad, zo rood.

Als een ster is Hij verschenen –
zie wie wachten op het strand:
Hij zal ons met hen verenen,
zie de haven, zie het land!
Soms onzichtbaar, nooit verdwenen:
Christus – licht dat eeuwig brandt!

DE AVONDSTER

EEN KERSTVERHAAL

In mijn beste Engels sprak ik hem aan.

Ik was moe. De hele dag had ik door New York gedwaald. Niets wilde ik missen. De Trump Tower, de Brooklyn Bridge – de beroemde hangbrug die Brooklyn met Manhattan verbindt, bijna twee kilometer lang! En vanzelfsprekend het Vrijheidsbeeld, aan de andere kant van de stad, al van ver over het water te zien: 93 meter hoog, als je de sokkel meerekent.

Natuurlijk was ik ook op de plek geweest waar ooit het World Trade Center was, waar de Twin Towers stonden, 110 verdiepingen, maar liefst 417 meter hoog... De hoogste gebouwen op aarde in die tijd! Twee door terroristen gekaapte passagiersvliegtuigen zagen kans ze met de grond gelijk te maken. Een dag om nooit te vergeten: 11 september 2001.

Maar nu: Central Park! Een oase, midden in die hectische stad. Even niet al die toeterende taxi's. Even niet uit alle luidsprekers non-stop *Silent Night* en *Jingle Bells*. Even rust. Even zitten.

Het begon zowaar al een beetje te schemeren. Boven de flats straalde de avondster. Winter in New York. Geen

temperatuur om lekker op een bankje neer te strijken. Maar de zon maakte veel goed en liet de sneeuw schitteren. Toch maar even zitten... Ik had weinig keus. Ik zag zo gauw geen restaurant en mijn benen wilden niet meer.

Hoe oud hij precies was, kon ik moeilijk raden, maar de oude man op het bankje was in elk geval de tachtig ver gepasseerd. Wandelstok tussen de benen, winterjas hoog opgetrokken, bontmuts op, dikke handschoenen aan: klaar voor de winter.

‘Yes, sir! No problem! It’s Christmas, everyone is welcome.’ Hij gebaarde dat er nog plaats genoeg was op zijn bankje. Ik zakte naast hem neer. ‘Relax, man!’ zo adviseerde de oude man mij vriendelijk. ‘Relax!’

De oude man had gelijk. Niet wat betreft kerst: dat duurde nog een paar dagen. Maar wel werd het hoog tijd dat ik een beetje tot rust kwam. Ik moest wijzer zijn. Dit was toch geen vakantie meer?

Onwillekeurig moest ik denken aan de zangeres Madonna, die in New York moest wonen. Ze schijnt ooit gezegd te hebben: ‘Vakantie? Vakantie is voor mensen die hun werk niet leuk vinden...’

Veel zin in een gesprek had ik niet. Eerlijk gezegd was ik er net iets te moe voor. Maar de oude man gaf me weinig kans te blijven zwijgen.

‘Kerstvakantie, mijnheer? Ja, ik mag dan stokoud zijn, maar dat *Christmas* weer voor de deur staat, dat ontgaat me niet! Je ziet ze weer, overal: de kerstbomen, de lichtjes, de mensen die met grote kerstpakketten zeulen... Ik zie en hoor dat al zolang ik leef, mijnheer. Hier ben ik thuis, hier ben ik geboren en getogen.’

Ik knikte en keek hem zo vriendelijk mogelijk aan. Wat zou hij gedaan hebben al die jaren? Het leek me niet alleen een krasse, maar ook een intelligente man.

‘Heel verstandig om even uit te rusten, mijnheer! De mensen jagen maar door, tegenwoordig. Ik moet vaak denken aan wat een neuropsycholoog hier in Amerika ooit zei. “De kernramp van Tsjernobil, de bijna-ramp met de kernreactor op Three Mile Island, de milieuramp door de olietanker Exxon Valdez en het verlies van het ruimteveer Challenger werden allemaal veroorzaakt door mensen die te weinig hadden geslapen.” Mij dunkt: de spijker op de kop, mijnheer! De mensen gaan maar door, in hun razende jacht naar goud en goed. Hebt u weleens gehoord van de sadhu Sundar Singh, een oosterse volgeling van Jezus? Die zei: “De woorden van de Meester ‘Kom tot Mij, allen die belast en beladen zijn, en Ik zal je rust geven’, zijn waar in het oosten. Ik denk echter dat Hij in hier Amerika zou zeggen: ‘Kom tot mij, u die met goud beladen bent, en Ik zal je rust geven.’”’

Ik knikte instemmend en stopte mijn handen diep in mijn jaszak, bang dat mijn bankgenoot weleens commentaar zou kunnen leveren op mijn gouden trouwring en goudkleurige horloge. Hij had gelijk, vast en zeker. Zelfs in onze vakanties jagen wij maar door. En als die vol geprogrammeerde vakantiedagen op zijn, hebben we onze handen weer vol met allerlei opdrachten die geld in het laatje moeten brengen om de volgende vakantie te kunnen betalen.

‘Rare wezens, zijn wij, mijnheer. Ik denk weleens: veel goud wordt ginds in Afrika gedolven en later hier in Amerika weer begraven. In bankkluisen, als u begrijpt wat ik bedoel. Ginds halen we het weg en hier bergen we het weer op...

En intussen doen we nog veel meer wat God en mensen verboden hebben. Neem nou de politiek. Voor een politicus is liegen geen zonde. Dat vond in elk geval president Richard Nixon. In een interview voor de televisie zei hij indertijd dat oneerlijkheid onderdeel is van de politiek.

Oneerlijkheid is noodzakelijk om te worden gekozen, zei hij! We beleven vreemde tijden, mijnheer.'

In de verte klonk het geluid van een loeiende sirene. Een ongeluk? Brand? Een moord?

'Je hoort ze aan de lopende band, mijnheer. De sirenes. In een stad als New York is er constant iets mis. Maar wist u dat er hier in Amerika een plaatselijke krant is die met kerst op de voorpagina alleen *goed* nieuws afdruckt? Dat is mooi, vindt u niet?

Weet u, als je zoals ik nog de Tweede Wereldoorlog hebt meegemaakt, dan weet je drommels goed wat ellende is. Dan blijf je zolang je leeft, hunkeren naar betere tijden, naar de Invasie van een hemels leger, als u begrijpt wat ik bedoel. Wat mij betreft mag Jezus vandaag nog komen. Er is geen president die de wereld redden kan. Obama kon het niet. En Trump...

Soms denk ik: ze moesten op de voorpagina's van alle kranten elke dag het portret van Jezus zetten! Weet u, ik kreeg als kind ooit met kerst een moeilijke legpuzzel van alle Staten in Amerika. Het lukte me niet alle stukjes te leggen. Toen zei mijn moeder: je moet die puzzel omkeren. En warempel: achterop stond het portret van George Washington. Dat was veel gemakkelijker dan al die rechte lijntjes van de Amerikaanse Staten! Als je dat portret had, kwamen die staten vanzelf voor de dag!

Ik knikte weer. 'En zo valt alles op z'n plek als je Jezus voor ogen houdt.'

'Precies, mijnheer. Dat is exact wat ik bedoel! Weet u, jaren na de Tweede Wereldoorlog brachten de burgemeesters van Hiroshima en Nagasaki een bezoek aan Amerika. Ze namen geschenken mee: kruisen gemaakt van het hout van een boom die tijdens de explosie van de atoombom vernietigd was. Dat zegt wat, mijnheer. Dat spreekt boekdelen: liefde is machtiger dan haat.'

Ik herhaalde halffluid de wijze woorden van de oude man. ‘Liefde is machtiger dan haat.’

‘Zo is het maar net. Ik zal u vertellen: toen men hier in Amerika de Zwitserse theoloog Karl Barth eens vroeg naar de kern van zijn talloze publicaties, beantwoordde hij die vraag met een citaat uit een zondagsschoolliedje: “Ik weet dat Jezus mij bemint, want zo staat het in de Schrift.” Kijk, dat bedoel ik.’

Even was het stil. De oude man viste een zakdoek uit zijn broekzak en snoot omstandig zijn neus.

‘Ik zal u vertellen, mijnheer: tijdens de Tweede Wereldoorlog hing menig gezin waarvan een zoon in het leger meevocht, hier in New York een lichtgevende ster voor het raam. Op een heldere avond liep ik met mijn vader door de straten. Ik was nog maar een klein jochie. Mijn vader heeft het me later allemaal verteld. Geboeid door zo veel sterren achter de ramen klapte ik telkens in mijn handen: “Kijk eens, pappa, weer een huis dat een zoon heeft gegeven voor de oorlog!”

Eindelijk kwamen we bij een open plek tussen de flats. Aan de hemel stond de avondster. Spontaan heb ik toen uitgeroepen: “Kijk eens, pappa, God heeft zeker ook zijn Zoon voor de oorlog gegeven!”

Weer gierde in de verte een sirene. De oude man naast mij maakte aanstalten om op te stappen.

‘Ik krijg het nu wel erg koud. Ik moest maar eens op huis aan gaan. Het wordt trouwens zo langzamerhand ook echt donker. Veel plezier in New York, mijnheer!’

De oude man klemde zich vast aan zijn wandelstok, trok zich op en liep in de richting van de flats, aan de rand van het park.

Aan de hemel ontwaarde ik steeds meer sterren. De mooiste was de avondster.